

Kamu Okullarında Okuyan Suriyeli Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyumlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Teacher's Opinions On Socio-Cultural Adaptation Of Syrian Students Reading In Public Schools

Yazar(lar)

Diyar ÖZTÜRK

Ali İhsan Arslan Görme Engelliler Ortaokulu Yenişehir/Diyarbakır/TÜRKİYE
Diyarozturk2121@gmail.com

Yoldaş DAŞKIN

Yüksek Ortaokulu Yenişehir/Diyarbakır/TÜRKİYE
Daskinyoldas@hotmail.com

Caner OTO

Yemişalan Ortaokulu Bağlar/Diyarbakır/TÜRKİYE
coto3d@gmail.com

Hasan ZİREK

Halıören İlkokulu Çınar/Diyarbakır/TÜRKİYE
Hasanzirek@gmail.com

Yayın Bilgisi

Çalışma Türü: Araştırma makalesi

Geliş Tarihi: 29 Mayıs 2022

Kabul Tarihi: 22 Haziran 2022

Cilt-Sayı: 3(4)

Atf

Öztürk, D., Daşkın, Y., Oto, C. ve Zirek, H. (2022). Kamu Okullarında Okuyan Suriyeli Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyumlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri, *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4), s.53-69.

Öz

Bu araştırmanın amacı, kamu okullarında okuyan Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler kamu okullarında görev yapan 20 öğretmenden görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ili Bağlar ilçe sınırları içinde kamu okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin sunumunda katılımcılara verilen kodlar kullanılmış ve bazı görüşlerden doğrudan alıntı yapılarak yorumlarla desteklenmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmenler; Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyum sağlayamamalarının başlıca nedenlerinin, dil engeli, kültürel farklılık, öğretmen tutumları, akademik hazırbulunuşluk, akran ilişkileri gibi faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarında dil engeli problemi özellikle ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Suriyeli öğrencilerin ana dilinde eğitim alması, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları sosyo-kültürel uyumu artırırken dil farklılıkları, kültürel çatışma, ekonomik yetersizlik, akran zorbalığı ve öğretmen yetersizliği gibi faktörlerin uyumu zorlaştırdığı sonuca ulaşılmıştır. Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yönelik çözüm önerilerinde ise, ana dilde eğitim almaları, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlerle desteklenmeleri, aile ile işbirliği yapılmasının olumlu yönde etkili olacağı ve bu sayede okula daha iyi adapte olabileceklerini ifade ettikleri etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Uyum, Öğretmen, Sığınmacı, Suriyeli öğrenci.

Abstract

The purpose of this research is to determine the views of teachers on the socio-cultural adaptation of Syrian students studying in public schools. In this study, in which the qualitative research method was used, the data were obtained from 20 teachers working in public schools by interview technique. The study group of the research consists of teachers working in public schools within the borders of Bağlar district of Diyarbakır province in the 2021-2022 academic year. In the presentation of the research data, the codes given to the participants were used and some opinions were supported with comments by quoting directly.

As a result of the research, teachers; They stated that the main reasons for Syrian students' inability to adapt socio-culturally are factors such as language barrier, cultural difference, teacher attitudes, academic readiness, and peer relations. The language barrier problem especially comes to the fore in the socio-cultural adaptation of Syrian students. In addition, it has been concluded that while Syrian students receive education in their mother tongue and participate in social, cultural and sports activities increase socio-cultural adaptation, factors such as language differences, cultural conflict, economic inadequacy, peer bullying and teacher inadequacy make adaptation difficult. In their suggestions for Syrian students to adapt to school, the teachers stated that they should receive education in their mother tongue, be supported by social, cultural and sports activities, and cooperate with the family would be positively effective, and thus they would be able to adapt to the school better.

Keywords: Education, Integration, Teacher, Refugee, Syrian student.

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlar; ekonomik problemler, savaş, yaşam koşulları ve ülkedeki siyasi yapıda meydana gelen değişimler gibi sebeplerle göç etmek durumunda kalmışlardır. Bu bağlamda göç, ortaya çıkış nedenlerine göre farklı sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır. İş göçü, beyin göçü, eğitim göçü gibi sınıflandırmalar bunlardan bazılarıdır. Bir diğer sınıflandırma göçün mekânsal niteliğine göre yapılır. Buna göre ülke içinde bir yerden bir yere yapılan iç göçler ya da bir ülkeden diğer bir ülkeye yapılan dış göçler söz konusudur (Özer, 2004). Göç, psikososyal kaynak açısından değerlendirildiğinde ise herhangi bir zorlayıcı sebep olmadan yapılan gönüllü göçler ya da zorlayıcı sebeplerle yapılan zorunlu göçler olarak ayrılmıştır (Bircan ve Sunata, 2015).

Sebebi ne olursa olsun insanlık tarihi boyunca göçler çeşitli ülkeleri birçok yönüyle etkilemiştir (Seydi, 2014). Türkiye’yi de birçok yönüyle etkileyen en önemli göç hareketi, Suriye'deki rejime karşı gelen kişilerin 2011 yılındaki ayaklanmaları ile başlayan savaşla tetiklenmiştir. Milyonlarca insan güvenlik endişesi ile başka ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Bu ülkelerin başında Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR)’nin verilerine göre 3,6 milyon sığınmacı ve mülteciyle Türkiye gelmektedir (UNHCR, 2022). Sığınmacılar, sığınılan ülkeler için belirli alanlarda sorumluluk haline gelmektedir. Sığınma hareketiyle birlikte sığınmacıların güvenlik, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, bu ihtiyaçlar karşılanırken bir yandan da yerleşik halkın refah ve düzeninin olumsuz yönde etkilenmemesi gibi sorumluluklar sığınılan ülkeye aittir (Seydi, 2014). Bu bağlamda, Türkiye’nin ‘Açık Kapı Politikası’ izlediği ve Suriyeli mültecileri Geçici Koruma Statüsünde ağırlamakta olduğu bilinmektedir. Sözü geçen “Açık Kapı Politikası” kendi ülkesinde yaşanan iç savaş ve buna bağlı olarak gelişen kaos ortamından kaçan Suriyelileri yalnızca ülkeye kabul etmek değil; sağlık, güvenlik, eğitim gibi temel ihtiyaçlarını karşılama gayretini de ifade etmektedir (Saygın ve Hasta, 2018). Bu doğrultuda Türkiye, birçok kurum ve kuruluşları ile geçici koruma statüsündeki bireylerin birçok ihtiyacına karşı çözüm üretmek için yoğun bir gayret göstermektedir. Özellikle 18 yaş altında bulunan sığınmacıların oranlarının yüksek olması, mültecilerin eğitim ihtiyaçlarının da ciddiyetle gündeme alınmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, savaştan kaçan sığınmacı çocuklara sunulan hizmetler içerisinde akademik, sosyal uyum, kültürel gibi boyutlarıyla birlikte eğitim hizmetleri de önemli bir yer tutmaktadır. Günümüzde söz konusu problemlerin çözümüne yönelik gayret edilmesine rağmen halen birçok problemin bulunması konunun farklı yönleriyle araştırılmasının gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır (Özer, 2004). Sonuçları itibarıyla mevcut araştırmanın, Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını sağlama konusunda sorumluluk sahibi olan öğretmenlere ve paydaşlara yol göstereceği söylenebilir. Ayrıca bu konuda az sayıda çalışma yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda, yapılan araştırmanın alandaki boşluğun giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Göç yoluyla gelen öğrencilerin yaşamış oldukları uyum sorunları, bu sorunların çözülmesine yönelik alan görüşlerin belirlenmesi ve alan yazınına katkı sağlamak bu araştırmanın yapılmasında temel amaçtır. Dolayısıyla bu çalışmanın temel amacı, kamu okullarında okuyan Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumu ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
2. Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunda yaşadığı sıkıntılar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
3. Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yönelik yapılan uygulamalar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

4. Akademik etkenlerin Suriyeli öğrencilerin sosyal kültürel uyumuna etkileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

5. Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yönelik çözüm önerileriniz ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Suriye'den Türkiye'ye Yapılan Göçler ve İstatistik Veriler

Tarihsel süreç içerisinde insanların; yaşadıkları bölgedeki yer altı ve yer üstü kaynakların kıtlığı, salgın hastalıklar, çatışmalar gibi nedenlerden dolayı buldukları yerlerden göç ettikleri bilinmektedir. Literatüre “Arap baharı” olarak geçen ve Mart 2011’de Suriye’de başlayan olaylar sonucu Suriye’de meydana gelen iç savaş büyük bir insani trajediye dönüşmüş, başta Türkiye’ye olmak üzere kitlesel göç dalgasını beraberinde getirmiştir (Elma ve Şahin, 2015). Türkiye’nin Suriye’den yapılan göçten en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmesinin nedeni olarak jeopolitik konumu ve Suriye ile en uzun kara sınırına sahip olması söylenebilir. Suriyelilerin hem iç savaş ortamından uzaklaşmak hem de Avrupa ülkelerine geçme için de Türkiye’yi tercih ettiklerini söylemek mümkündür. Türkiye karşı karşıya kalmış olduğu bu göç dalgasında ilk etapta izlemiş olduğu açık kapı politikası gereği Suriyelileri kabul etmiş ve barınma merkezlerine yerleştirmiş, daha sonra ülkede istediği yerlere yerleşmelerine izin vermiştir (Tunca ve Karadağ, 2018). Türkiye; milyonlarca insanın savaş, ölüm korkusu ve güvenlik gibi nedenlerden dolayı göç ettiği ve etmekte olduğu ülkelerin başında gelmektedir (Sağır, 2018). Göç etmiş ve etmekte olan insanların ekseriyetini Suriyeli sığınmacıların oluşturduğunu söylemek mümkündür. Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılara dair istatistik verilere baktığımızda 18 Mayıs 2022 tarihinde Göç İdaresi Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü’nden yapılan açıklamada Suriyeli sayısı 3 milyon 711 bin 683 kişi olarak açıklanmıştır. (BMMYK, 2022)

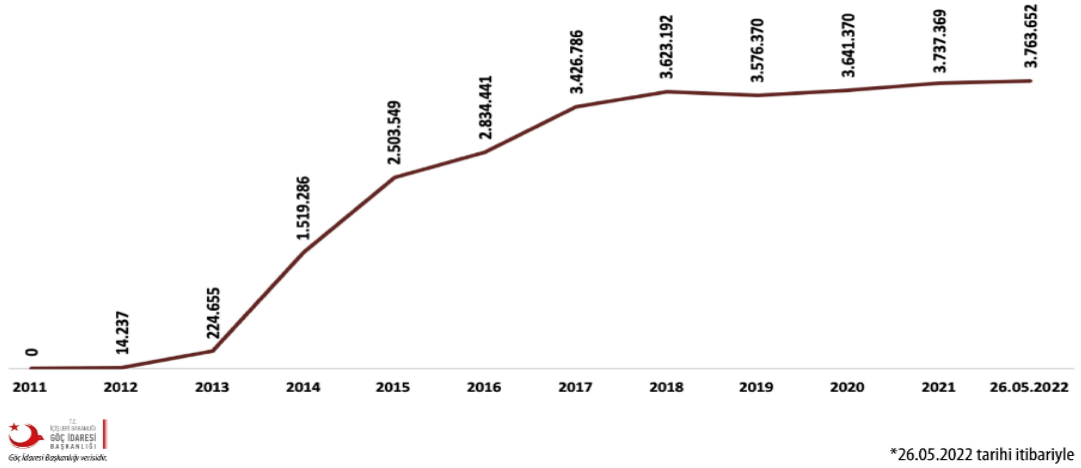
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ İÇİNDE VE DIŞINDA KALAN SURIYELİLER

Şekil 1. Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında kalan Suriyeliler (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022)

Göç İdaresi Başkanlığı verilerine bakıldığında ise Şekil 1’de görüldüğü üzere 23 Aralık 2021 tarihi itibarıyla 5 ilde 7 geçici barınma merkezinde 58.846 Suriyeli sığınmacı; geçici barınma merkezleri dışında 3.579.258; toplamda ise 3.638.104 Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır.

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLER

Şekil 2. Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022)

Şekil 2’de yer alan bilgilere göre Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacı sayısının her geçen yıl artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Tablo 1’de ise yaş ve cinsiyet dağılımı görülmekte olup; Suriyeli sığınmacıların çoğunun 0-34 yaş grupları arasında yer aldığı ifade edilebilir. (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022)

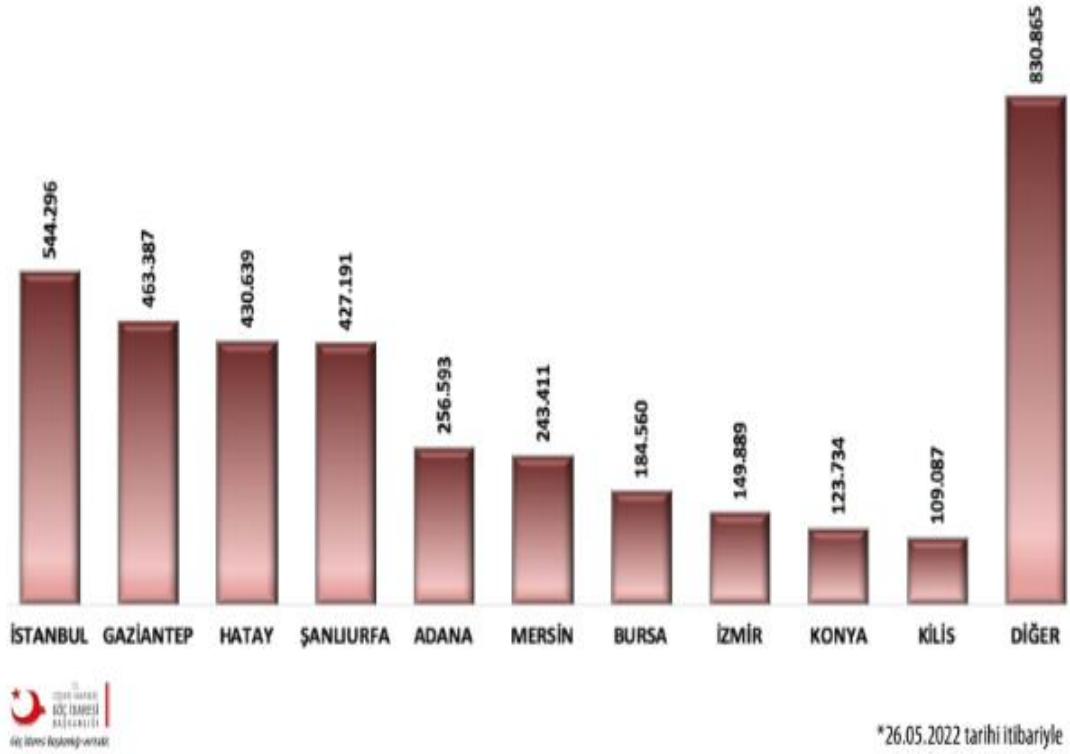
Tablo 1. Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyet dağılımı (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022)

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYET DAĞILIMI

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.963.264	1.674.840	3.638.104
0-4	261.977	256.724	518.701
5-9	275.374	256.495	531.869
10-14	214.107	187.399	401.506
15-18	152.419	123.977	276.396
19-24	293.031	218.397	511.428
25-29	206.977	146.714	353.691
30-34	160.443	117.236	277.679
35-39	119.512	97.102	216.614
40-44	84.997	75.874	160.871
45-49	59.597	56.963	116.560
50-54	47.846	45.674	93.520
55-59	32.913	33.447	66.360
60-64	22.654	23.679	46.333
65-69	14.678	15.347	30.025
70-74	8.203	8.812	17.015
75-79	4.561	5.617	10.178
80-84	2.075	2.851	4.926
85-89	1.301	1.670	2.971
90+	599	862	1.461

26 Mayıs 2022 tarihli Mülteciler Derneği’nin verilerine göre ise Türkiye’de 3 milyon 639 bin 572 Suriyeli sığınmacı bulunmakta; bu kişilerin 1 milyon 728 bin 540’ını (%47,4) 0-18 yaş arası çocuklar, %70,8’ini kadın ve çocuklar, %21,6’sını 15- 24 yaş aralığındaki genç nüfus oluşturmakta; bununla birlikte Suriyeli sığınmacıların %1,6’sı kamplarda, %98,4’ünün şehirlerde ikamet ettiği görülmektedir (Mülteciler Derneği, 2022).

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN İLK 10 İLE GÖRE DAĞILIMI

Şekil 3. Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Suriyeli sığınmacıların en fazla bulunduğu ilk 10 ile Şekil 3'te yer verilmiştir. Suriyeli sığınmacıların en fazla bulunduğu iller arasında Türkiye'nin sınır kentlerinin olması ve buralardaki sığınmacı sayıları göze çarpmaktadır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'nin 81 iline dağılmış oldukları söylenebilir. Tablo 2'de yer alan bilgilere göre 26 Mayıs 2022 tarihi itibarıyla en fazla Suriyeli sığınmacı 544.916 kişi ile İstanbul'da, en az Suriyeli sığınmacı ise 71 kişi ile Artvin'de bulunmakta; kayıtlı sığınmacı nüfusunun il nüfusu oranına bakıldığında ise Suriyeli sığınmacıların en yoğun olduğu ilin %42,91 ile Kilis, en düşük yoğunlukta buldukları ilin ise %0,02 ile Artvin olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin illere göre dağılımı (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022)

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELERİNİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İL SIRA	İLLER	KAYITLI SURİYELİ SAYISI	İL NÜFUSU	İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISI	KAYITLI SURİYELİ SAYISININ İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISINA ORANI	İL SIRA	İLLER	KAYITLI SURİYELİ SAYISI	İL NÜFUSU	İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISI	KAYITLI SURİYELİ SAYISININ İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISINA ORANI
1	ADANA	256.591	2.261.373	1.119.966	10,18%	42	KARABÜK	1.763	1.171.298	1.367.476	0,79%
2	ADANMAN	21.286	632.148	651.434	1,33%	43	KARAMAN	426	238.606	238.604	0,32%
3	AFYONKARAHİSAR	11.191	744.179	754.770	1,48%	44	KIRSEHİR	1.081	281.077	281.294	0,37%
4	AĞRI	1.299	124.044	125.334	0,23%	45	KASTAMONU	2.681	175.582	174.273	0,21%
5	AKSARAY	4.258	429.069	433.327	0,98%	46	KAYSERİ	83.435	1.434.357	1.517.862	1,51%
6	AMASYA	1.455	135.331	136.786	0,49%	47	KIRIKKALE	1.969	175.968	177.917	0,71%
7	ANKARA	503.433	5.747.125	1.847.738	1,72%	48	KIRSEHİR	1.081	281.077	281.294	0,37%
8	ANTALYA	4.348	2.615.832	2.624.080	0,18%	49	KIRSEHİR	1.081	281.077	281.294	0,37%
9	ARDAHAN	124	54.332	55.056	0,13%	50	KIRSEHİR	1.081	281.077	281.294	0,37%
10	ARIFİYİN	71	169.543	169.814	0,04%	51	KİLE	339.387	345.826	254.913	42,79%
11	AYDIN	8.462	1.114.031	1.143.513	0,74%	52	KOCALI	14.443	2.031.441	2.086.066	2,71%
12	BALIKESİR	5.654	1.254.030	1.235.686	0,40%	53	KONYA	123.734	2.277.817	2.486.751	1,13%
13	BARTIN	571	201.711	202.262	0,28%	54	KÜTAYHA	2.014	179.646	180.020	0,23%
14	BATMAN	14.035	429.519	442.154	2,50%	55	MALATYA	12.331	409.682	441.823	1,44%
15	BAYBURT	171	81.042	81.213	0,20%	56	MANİSA	14.211	1.406.426	1.470.857	0,97%
16	BEKİR	646	128.834	129.890	0,29%	57	MARŞIN	91.872	882.717	954.429	8,67%
17	BİNGÖL	1.179	289.112	294.201	0,41%	58	MERİDİN	243.411	1.891.145	2.134.156	11,40%
18	BİTÜS	1.137	352.277	353.414	0,32%	59	MÜŞA	11.775	1.021.141	1.082.834	1,14%
19	BOLU	4.494	324.054	324.310	1,39%	60	MUŞ	1.713	405.218	406.941	0,42%
20	BURDUR	5.175	274.716	282.891	1,24%	61	NEŞEHİR	13.867	108.003	121.830	4,13%
21	BURSA	184.140	1.517.836	1.132.878	5,54%	62	NİĞDE	7.116	364.735	379.871	1,89%
22	ÇANAKKALE	5.898	107.276	102.374	0,91%	63	ORDU	1.149	763.872	762.241	0,12%
23	ÇANIRI	830	196.515	197.125	0,41%	64	OSMANİYE	42.647	313.012	319.619	7,73%
24	ÇORUM	3.512	324.282	329.814	0,67%	65	RİZE	1.324	343.682	346.386	0,38%
25	DENİZLİ	14.088	1.814.056	1.845.149	1,32%	66	SAMSUN	15.880	1.096.876	1.076.676	1,47%
26	DİYARBAKIR	24.113	1.790.173	1.815.884	1,35%	67	SARAY	18.248	1.121.174	1.361.122	0,74%
27	DÜZCE	1.484	403.076	402.442	0,42%	68	SİĞİR	4.747	111.080	116.727	1,43%
28	ERZİNE	1.401	412.115	412.246	0,34%	69	SİNCAP	464	218.486	218.872	0,21%
29	ELAZIĞ	11.130	388.088	401.118	2,29%	70	SIVAS	3.048	439.121	439.749	0,37%
30	ERZURUM	176	137.351	137.429	0,12%	71	ŞANLIURFA	427.131	2.143.839	2.570.111	16,62%
31	ERZURUM	1.101	756.893	758.076	0,15%	72	SİRKAT	14.964	145.586	161.493	2,60%
32	ESKİŞEHİR	6.477	898.369	898.846	0,72%	73	TEKİRGAZİ	12.430	1.113.409	1.126.933	1,12%
33	GAZİANTEP	403.387	2.116.432	2.193.819	17,47%	74	TOKAT	1.118	602.167	603.785	0,20%
34	GİRESUN	444	434.154	434.818	0,19%	75	TRABZON	3.081	818.684	828.385	0,41%
35	GÜMÜŞHANE	150	153.119	153.349	0,17%	76	TUNCELİ	74	81.445	81.719	0,09%
36	HAKKARİ	5.001	274.218	281.111	1,80%	77	UŞAK	3.281	173.183	174.473	0,87%
37	HATAY	433.039	1.676.732	1.181.351	36,40%	78	VAN	2.176	1.141.835	1.141.185	0,19%
38	İDİZ	82	203.139	203.341	0,04%	79	YALDIRAK	3.869	181.001	194.870	1,13%
39	İSPARTA	8.253	445.074	451.511	1,82%	80	YIGIT	5.543	418.586	424.045	1,31%
40	İTANBUL	544.291	15.840.300	16.381.126	3,32%	81	ZONGULDAK	721	589.684	591.405	0,12%
41	İZMİR	149.889	4.415.780	4.176.478	3,28%						

*26.05.2022 tarihi itibarıyla

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma kamu okullarında okuyan Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik yapılan nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma tekniklerinin öne çıkan özellikleri doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan görüşme soruları araştırmacı tarafından ilgili alan yazın taraması yapılarak hazırlanmıştır. Oluşturulan görüşme soruları 3 alan uzmanı tarafından incelenerek kapsam geçerliliği gözden geçirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu Araştırmada katılımcıların kişisel bilgilerini görüşme formlarında belirtmeleri istenmiştir. Bu amaçla öğretmenlerden cinsiyet, medeni durum, yaş, branş ve kıdeme yönelik bilgiler istenmiştir. Çalışmanın yürütülebilmesi için okul yönetimine çalışma hakkında bilgi verilmiş ve okul yönetiminden çalışmanın yürütülebilmesi için izin istenmiştir. Okulda görüşme yapmak için okul müdürüyle iletişime geçilmiş, öğretmenlerden uygun bir güne randevu alınmıştır. Görüşme yapılmadan önce katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmış ve gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilecek

çalışma için katılımcılardan görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Görüşmeler için 01.05.2022 15.05.2022 tarihleri arasında okulda görüşme yapmaya uygun ortam tercih edilmiştir. Araştırma süresince katılımcıların soruları rahat bir şekilde cevaplayabilmeleri için araştırmanın başlangıcında amaçtan derinlemesine bahsedilmiştir. Öğretmen görüşmeleri 10-15 dakika sürmüştür. Araştırma kapsamında 20 öğretmene yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde “Görüşme Formları” kullanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır ili merkez Bağlar ilçesine bağlı okullarda görev yapan 20 öğretmen oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgiler

<i>Değişken</i>	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	11	55,0
	Erkek	9	45,0
Medeni Durum	Evli	8	40,0
	Bekâr	12	60,0
Yaş	20-29 yaş	9	25,0
	30-39 yaş	7	35,0
	40 -49 yaş	4	20,0
Branş	Sınıf Öğretmeni	6	30,0
	Branş Öğretmeni	14	70,0
Kıdem	1-9	7	35,0
	10-19	9	45,0
	21 ve üstü	4	20,0

Geçerlilik, Güvenirlilik ve Etik

Bu çalışmada güvenilirliğin ve geçerliliği sağlanmasında; inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık yollarına başvurulmuştur. Bu bağlamda; çalışmada inandırıcılığı sağlamak için veri toplama araçlarını oluşturma, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve raporlanması aşamalarında uzman desteği alınmıştır. Bununla birlikte çalışmanın inandırıcılığını sağlamak için veri çeşitlenmesine gidilerek öğretmenlerden veriler toplanmıştır. Aktarılabirlik ilkesi göz önünde bulundurularak çalışmada doğrudan alıntılama ve bunların yorumlanmasıyla sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Tutarlılığın sağlanabilmesi için ise veri toplama ve analiz aşamalarında alan yazında dikkate alınmış, uzman görüşlerinden faydalanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Öğretmenler görüşme formlarına düşüncelerini yazılı olarak iletmişlerdir. Daha sonra bu formlar çalışmacı tarafından, olduğu gibi bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu formlar üzerinden gerekli kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen bu verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırma verilerinin sunumunda katılımcılara verilen kodlardan yararlanılmış ve bazı görüşlerden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlar desteklenmiştir. Bu çalışmada kodların ve kategorilerin elde edildiği öğretmenlerin görüşlerinden bire bir alıntı yapılarak ‘geçerlilik’ sağlanmıştır. Veri seti okunarak anlamlı birimler bulunmuş, kodlamalar yapılmış ve geçici temalar oluşturulmuştur. Kodlama işlemi yapılırken ilgili literatür göz önünde bulundurulmuştur. Veri analizinin son aşamasında ise elde edilen bulgular açıklanmış, yorumlar ve sonuçlar sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışmada yer alan alt problemlere göre çalışmada elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

1- *Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumu ile ilgili görüşleriniz nelerdir?* alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplara Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumuna ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen	f
Sosyo-kültürel Uyum davranışları	Olumlu görüşler	Olumlu bir iklim oluşturmuşlar.	Ö1, Ö3,	2
		Sosyo-kültürel uyumu büyük oranda sağlamışlar.	Ö8, Ö12, Ö13,	3
		Farklı kültürel ve sosyal unsurlara sahip olmuşlar.	Ö5, Ö1, Ö20	3
		Kabul edici bir iklimin oluşturmuşlar.	Ö11, Ö15, Ö19,	3
		Kurallara itinalı davranıyorlar	Ö8, Ö12	2
	Olumsuz görüşler	Uyum problemlerinin olması	Ö5	1
		Dil problemleri bulunmaktadır.	Ö9, Ö6, Ö9	3
		Yaşayış farklılıklardan kaynaklanan uyumsuzluk	Ö7	1
	Alakasız cevap	Benzer yönleri oluşturmak.	Ö14	1
		Kişisel destek almaları.	Ö17	1

Katılımcı öğretmenlere “*Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumu ile ilgili görüşleriniz nelerdir?*” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular kodlanarak Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde, çalışmaya katılan öğretmenlerin benzer ifadeler noktasında birleştikleri görülmüştür. Katılımcılar, öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarında etkili birçok unsurun olduğunu ifade etmişlerdir. “*Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumu ile ilgili görüşleriniz nelerdir?*” sorusuna ilişkin katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

Öğrencilerin ailelerinin ortalama 8-10 yıl önce ülkemize geldikleri ve çocuklarının burada büyüdüğü düşünülürken öğrencilerin okula ve çevreye olan sosyo-kültürel uyumu sanıldığı kadar kötü değildir. Okulda olumlu bir iklim oluşturulmalıdır. (Ö1).

Suriyeli öğrencilerin yaşadığı problemlerin başında “Dil” sorunu gelmektedir. Geldikleri ülkenin sosyo-kültürel yapısı ve yaşantısı ile ciddi problemler yaşadılar. Bölgemize gelenlerin çoğunun burada akrabaları olması bile onların toplumda ayrıştırılmalarını engelleyemedi. Bu yüzden çocuklar en başından okula soğuk baktılar ve birçoğu devletten gelecek yardımlar kesilmesin diye mecburen okula gönderiliyorlar. (Ö3).

Sosyo- kültürel olarak uyum sağlamak zorlanmadıklarını düşünüyorum. (Ö5).

Sosyo kültürel olarak uyum problemleri yaşıyorlardı özellikle dil ve toplum kurallarına uyma konusunda problemler yaşıyorlardı. (Ö6).

Bir çocuğun kültürel, sosyal ya da kişisel destek gibi koruyucu unsurlara sahip olma düzeyinin okula uyum sağlama düzeyini etkileyici bir rol oynadığını ifade etmek gerekir. (Ö8).

Dil konusunda başlarda sorun yaşasalarda sonradan alışmışlardır. Ancak aile içerisinde Türkçe dilinin konuşulmadığı öğrencilerde dil problemi devam etmektedir. Bu da kendilerini ifade edememelerine ve uyum sağlayamamalarına neden olmaktadır. (Ö9).

Uyum konusunda sorunlar yaşıyorlar. Bu da diğer çocuklarla kavga etmelerine, ayrı takılmalarına, kendilerini farklı görüp ayrı tutmalarına neden oluyor.(Ö10).

Dil problemi, ekonomik problemler ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan uyum sorunları ortaya çıkmaktadır.(Ö11).

Savaştan çıkıp gelen çocuklar ile burada doğan Suriyeli çocuklar arasında bile uyum farklılıkları vardır (Ö12).

Devletimiz çocukların uyumu konusunda ciddi uğraş vermektedir. Ve bu konuda devletimizin başarılı olduğunu düşünüyorum(Ö13).

Geldikleri yerin toplumsal özellikleri ile ülkemizin kültürel özelliklerinin birbirinden ciddi anlamda farklı olduğundan toplumumuzla bir bağ kuramadılar. Bir dışlanma hissiyatı oluştuğu için aralarında ufak bir problem bile kavgaya rahatlıkla dönüşebilmektedir. Ayrıca onlara isimleriyle hitap yerine Suriyeli diye bahsedilmektedir. (Ö15).

Farklı kültürle tanışan her çocuk gibi zorluklarla karşılaşılıyorlar (Ö18).

Suriyeli öğrencilerin çoğu yıllardır ülkemizde olduklarından sosyo-kültürel uyumu büyük oranda sağlamış bulunuyorlar. Tabi bu onların uyum konusunda hiçbir sorun yaşamadığı anlamına gelmiyor. Kendileri de her yabancı uyruklu öğrenci gibi belli sorun yaşadıkları halde özellikle erken yaşta ülkemize gelmeleri bu uyumu daha az sorunlu hale getirmiştir (Ö20).

Görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında Suriyeli öğrencilerin sosyal ilişkiler bağının zayıf olması, dil sorunlarının olması, olumlu iklim oluşturulmaması gibi hususların sosyo-kültürel uyumlarını zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Sosyo-kültürel uyumlarını sağlamada okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, ailelerin, toplumun da işin içinde olarak uyum problemlerinin nasıl aşılacağı konusunda düşünülmelidir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

2. “Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunda yaşadığı problemlerin neler olduğu ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunda yaşadığı problemlere ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen	f
Uyum durumuna yönelik problemler	Olumlu görüşler	Dil sorununu çözmüşlerdir.	Ö1, Ö, Ö11,	3
		Sosyal yaşama uyum sağlamışlar.	Ö20,	1
	Olumsuz görüşler	Dil sorunu yaşamaktadırlar.	Ö4, Ö5,Ö6,Ö19,	4
		Ekonomik yetersizlik içindeler.	Ö8	1
Alakasız cevap	Hayata bakış farklılıkları.	Ö14	1	

Görüşmeye katılan öğretmenler öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunda sosyal yaşam normlarının farklı olması, dil farklılıkları, kültürel çatışma, ekonomik yetersizlik, akran zorbalığı, hayata bakış farklılıkları ve öğretmen yetersizliği gibi konularda problem yaşadıklarını ifade etmektedirler. Yöneltilen soruya ilişkin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir.

Öncelikle öğrencilerde kültürel ve milli değerlerimizin bilincinde olmayan bir ailede yetişmiş olmanın vermiş olduğu bilinçsizlik hâkimdir. Bu sebeple uyum konusunda sıkıntı yaşayabiliyorlar. Suriye ile ülkemizin kültürü ve sosyal yaşam normları farklıdır. Tıpkı konuşulan dilin farklı olması gibi bu sebeplerden ötürü uyum sağlayamamaktadırlar. Ama genel olarak dil problemlerini aştıkları görülmektedir. (Ö1).

Başta; dil sorunu, kültürel uyumsuzluk, çocukların oradaki eğitimlerini devam ettirememeleri, büyük yaşta çocukların 1. sınıfa başlatılmaları, ekonomik yetersizlik, toplum tarafından dışlanmaları vb. (Ö4).

Sosyal uyumlarını engelleyen en önemli faktörün dil olduğunu düşünüyorum. (Ö5).

Özellikle dil ve toplum kurallarına uyma konusunda problemler yaşıyordu. (Ö6).

Suriyeli Sığınmacıların Okula Uyum ve Ekonomik Problemler, okula uyum problemi, eğitim problemi, barınma iş problemleri vardır. (Ö8).

En başta dil öğrenme güçlüğü ile beraberinde iletişim sorunudur. Kendini ifade edemeyen çocuklar içe kapanık veya saldırgan davranışlar gösterebilirler. Akran zorbalığı ile karşılaşabilirler. (Ö9).

Ekonomik, dilsel, ailelerin yaşadığı kültürel uyum, yaşayış farklılıkları, hayata bakış farklılıkları sıralanabilir. (Ö11).

Suriyeli öğrencilerin yaşadığı sıkıntılar veya engeller; dil problemi, ekonomik problemler, okullar arası uygulama farklılıkları ya da sistemin sığınmacılar tarafından yeterince anlaşılabilmesi, öğretmen yetersizliği ve öğretmen tutumları olarak sıralanabilir. (Ö12).

Öğrenciler arasında farklılıklar görünmemektedir. Ekonomik, din, dil, aile yaşantısı bakımından sıkıntılar görünmektedir. Kendini ifade edemeyen bazı çocuklarda şiddet eğilimi görülmektedir. (Ö13).

Arapça konuşan çocuklar kendi aralarında grup oluşturmaktadır. Türkçe konuşan çocuklarla iletişim kurmalarını engellemektedir. Çocuklar arasında gruplaşma kavga ve çatışmalara neden olmaktadır. (Ö15).

Özellikle dil ve toplum kurallarına uyma konusunda problemler yaşıyordu. Onların yaşam şekli, temizliğe önem vermeleri, özellikle kadınlara yaklaşım konusunda ciddi anlamda yaklaşım farklılığı bulunmaktadır. Buna dil, alfabe farklılığı da eklenince iletişim sıkıntısı da olmaktadır. (Ö16).

Savaşın yol açtığı travmaları kırmaları çok zor görünüyor. Konuşma sıkıntısı bir bütün olarak çocukların yaşantısına etki ediyor. Kendini ifade edemeyen öğrenciler şiddet eğilimi göstermektedir. (Ö17).

Sosyo kültürel olarak uyum problemleri yaşıyorlardı özellikle dil ve toplum kurallarına uyma konusunda problemler yaşıyordu. (Ö19).

Katılımcıların genel ifadelerine bakıldığında dil ve toplum kurallarına uyma konusundaki problemlere dikkat çekmişlerdir. Özellikle Suriyeli öğrencilerin kendilerini ifade etme konusunda dil farklılığından dolayı sorun yaşadıklarını ve kendini ifade edemeyen öğrencilerin şiddet eğilimi gösterdiklerini ifade ettikleri görülmüştür.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

3. “Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yönelik yapılan uygulamalar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplara Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yönelik yapılan uygulamalara ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen	f
Okula uyum uygulamaları	Olumlu görüşler	Rehberlik hizmetlerinin uyum eğitimi vermelidir.	Ö2, Ö5, Ö8,	4
		Kültür derslerinin verilmelidir.	Ö1,	1
		Farklı kültürel ve sosyal unsurlara sahip olmuşlar.	Ö19, Ö9.	2
	Olumsuz görüşler	Uyum seminerleri yapılmalıdır.	Ö15, Ö20,	2
		Veli işbirliği yapılmalıdır.	Ö8, Ö18.	2
	Alakasız cevap	Tüm eğitimler yetersiz kalmaktadır.	Ö13.	1
		Sosyal vakıfların destek programları.	Ö11.	1

Görüşmeye katılan öğretmenler öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına ilişkin yapılan uygulama örneklerine bakıldığında; kültür dersleri, rehberlik hizmetlerinin uyum eğitimi, psikolojik destek, dil eğitimi, sosyal vakıfların destek programları ve veli işbirliği etkinlikleri gibi uygulamaların yapıldığını ifade etmişlerdir. Yöneltilen soruya ilişkin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

Okul kuralları, toplumsal kurallar ve kültürümüzü öğretmek için özel programlar aracılığıyla Suriyeli öğrencilere yönelik anlatım tekniğine dayalı dersler yapılıyor. (Ö1).

Çok az da olsa Rehberlik ve psikolojik Danışmanlar tarafından yürütülen bir uyum sürecine adapte olmaları için yapılan çalışmalar oldu fakat bunların çoğunun altı doldurulmadığı için yapılan çalışmalar boşa gitti. (Ö2).

Türkçe öğretimi ile ilgili uygulamalar bulunmaktadır. (Ö6).

Özellikle Türkçe dilini anlamaya yönelik çalışmalar yapıldı ve savaş sonrası psikolojik destek çalışmaları yapıldı. (Ö7).

Suriyeli öğrenciler için belli pilot okullar seçilerek okuma yazma eğitimi verilmiştir. Ayrıca okulların bölge ayırt etmeksizin okul çağındaki öğrencilerin okullara kabul edilmesi sağlanmıştır. Okulda gerek öğretmen gerek öğrenci işbirliği ile oryantasyon çalışmaları rehberlik ile yapılmıştır. (Ö8).

Okula uyum sağlamaları için yurt imkânları, burs imkanları ve adaptasyon için dil eğitimi gibi uygulamalar yer almaktadır. (Ö9).

Uygulamalar yapılmaktadır. Sosyal vakıflar aktif olmalıdır. (Ö11).

Evet vardır. HEP, OYS, YÇ gibi uygulamalar mevcuttur. (Ö12).

Özellikle Türkçeyi öğretmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca yaşadığı çatışmalı ortamın etkisinden kurtarma ve savaş sonrası psikolojik destek çalışmaları yapıldı(Ö13).

Uyum, hazırlık konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Hızlandırılmış programlar uygulanmaktadır. Milli eğitim olarak gerekli tedbirleri aldığımıza inanıyorum. Öğretmenlere verilen eğitimleri de yeterli görüyorum.(Ö19).

Dolayısıyla Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu kolaylaştıracak uygulamalar için gerek okul içinde gerekse sınıf içerisinde yapılacak uyum eğitimi ile problemlerin aşılacağı ön görülmüştür. Kültür dersleri, rehberlik hizmetlerinin uyum eğitimi, psikolojik destek, dil eğitimi Suriyeli öğrencilerin uyumunu arttırmada önemli etmenlerdir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4. “Akademik etkenlerin Suriyeli öğrencilerin sosyal kültürel uyumuna etkileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Akademik etkenlerin Suriyeli öğrencilerin sosyal kültürel uyumuna etkilerine ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen	f
Akademik etkenler	Olumlu görüşler	Derse karşı motivasyonu artmaktadır.	Ö1, Ö2, Ö7, Ö8,	4
		Aidiyet bilinci oluşur.	Ö4, Ö14, Ö15,	3
	Olumsuz görüşler	Akademik çaba yetersiz kalmaktadır.	Ö6.	1
	Alakasız cevap	Fiziksel gelişimini sağlar	Ö3	1

Katılımcı öğretmenler birbirine yakın görüşler bildirmişlerdir. Akademik etkenlerin “Huzurlu bir sınıf ortamının oluşması, empati ve çevre bilincinin gelişmesi, adaptasyon süreci hızlanması, sorumluluk bilinci oluşması, derse karşı motivasyonu artması, dil probleminin aşması ve topluma uyum sağlaması” gibi hususların sosyo-kültürel uyumu arttırdığı söylenebilir. Bulgulara ilişkin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

Suriyeli öğrenciler akademik başarı ile derslerde daha motivasyonu bir şekilde katılım göstermektedir. (Ö1).

Tabii olmuştur. Bu da çocuğun fiziksel gelişimini sağlar. (Ö3).

Akademik etkenler Suriyeli öğrencilerin uyumunu kolaylaştırmaktadır. Ve okula aidiyet duygusu oluşur. (Ö4).

Akademik açıdan kötü olan öğrenciler iyi olanlara göre uyum sağlamada gecikebilirler. Diğer taraftan tüm akademik çabalar yetersiz kaldığını düşünüyorum ülkelerine dönmeleri en doğru adım olacak. (Ö6).

Akademik etkenler sadece çocukların değil ailelerinde hayatına etki etmektedir. Sıkıntılarını fark etmek onlara dair çözümler üretebilmek ve bu çözümleri hayata geçirebilmek oldukça önemli. Çözümlerin varlığı da öğrencileri güdüler ve derse karşı motivasyonları artar. (Ö8).

Okula uyum sağlamları için yurt imkânları, burs imkânları ve adaptasyon için dil eğitimi gibi uygulamalar yer almaktadır.(Ö9).

Kesinlikle vardır. Uyum sürecini hızlandırmaktadır. Sosyal açıdan kısa sürede topluma kazandırılır.(Ö10).

Evet, kesinlikle vardır. Bu uygulamalar artırılarak daha da yaygın hale getirilmelidir.(Ö12).

Mutlaka vardır. Başarı duygusu aidiyetlik duygusunu da geliştirir. Ayrıca sahiplenmeyi de beraberinde getirir.(Ö13).

Hızlı adaptasyon yaşamalarını sağlamaktadır. (Ö17).

Evet vardır. Akademik etkenlerin sosyal kültürel uyuma olumlu etkileri vardır. Eğitimin bir amacı kişinin içinde bulunduğu toplumun kültürünü benimsemesini sağlamak olduğundan Suriyeli öğrencilerin mevcut eğitim-öğretim imkânlarından faydalanarak sosyo-kültürel uyumu sağlamaları daha etkin ve kısa sürede olacaktır.

Eğitim yoluyla birçok sıkıntı yaşanmadan topluma uyum için gerekli bilgi, beceri ve davranış kalıplarının öğrenilmesi sağlanabilir. Bu açıdan eğitim-öğretim sürecinde bulunan Suriyeli çocuklar ile eğitim-öğretim sürecinde bulunmayan Suriyeli çocuklar arasında çok fark olduğu göz önüne alınırsa akademik etkenlerin sosyo-kültürel uyuma katkısı daha iyi anlaşılacaktır.(Ö20).

Genel olarak bakıldığında özellikle akademik etkenlerin Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağladığı, öğrencilerin okul çatısı altında verilen eğitimlerin kalitesini arttırdığı söylenebilir. Ayrıca akran desteği konusunda yapılan planlı çalışmaların Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunu olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yönelik çözüm önerileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir? Alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamalarına yönelik çözüm önerilerine ilişkin kodların frekans dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen	f	
Sosyo-kültürel Uyuma yönelik çözüm önerileri	Olumlu görüşler	Kendi ana dilinde eğitim alması.	Ö1, Ö3, Ö4, Ö7,	4	
		Öğretmen veli işbirliği sağlanması.	Ö12	1	
		Rehberlik hizmetinin aktif dahil edilmesi.	Ö13, Ö19.	1	
		Sportif faaliyetlerin yapılması.	Ö19	1	
	Olumsuz görüşler	Ülkelerine gönderilmesi.	Ö6	1	
		Diğer çocukların tepkisini çekmemelidirler.	Ö10	1	
		Alakasız cevap	Vakıflar devrede olması.	Ö14	1
			Kişisel destek almalılar.	Ö17	1

Katılımcılar Suriyeli öğrencilerin *“Kendi ana dilinde eğitim alması, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlerle desteklenmesi, olumlu tutum beslemesi, öğretmen veli işbirliği sağlanması, oryantasyon çalışmalarının yapılması, özel programlar hazırlanarak ders verilmesi ve rehberlik hizmetinin aktif dahil edilmesi”* sosyo-kültürel uyumuna olumlu etkileyen etkenler olduğunu vurgulamışlardır. Bulgulara ilişkin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

PİKTES kapsamında oluşturulan okullarda Suriyeli öğrencilere tıpkı Suriye'deki gibi Suriyeli öğretmenler tarafından eğitim vermeye devam ediliyor bu uygulama var oldukça uyum sorunları devam edecektir. Mülteci öğrencilere özel programlar hazırlanarak mevcut devlet okullarına tıpkı kaynaştırma öğrencilerindeki gibi her sınıf için belli bir kota olacak şekilde eğitim verilmelidir. Son olarak ana dilde eğitim alabilmelidirler (Ö1).

Bu çocukların kendi dillerinde eğitim görmelerini sağlamak. Geldikleri yerlerde eğitim alıp almadıkları sorgulanıp ona göre programlar düzenlemek. Okula dışındaki kurumlara yönlendirerek dil problemini sosyal, kültürel, sportif faaliyetlerle destekleyerek Türkçe öğrenmelerini hızlandırmak gerekir. (Ö3).

Okul dışında özellikle Türkçe öğretimi ile ilgili çalışmalar yapılmalı. Yapılacak bu çalışmalar her anlamda Suriyeli öğrencilerin uyumunu kolaylaştıracaktır. (Ö4).

Özellikle dil problemini çözmek savaş sonrası yaşanan travmaların önüne geçmek için psikolog eşliğinde destek ve toplum kurallarını tanıtıcı oryantasyon çalışmaları.(Ö7).

Ülkelerine gönderilmesi kalıcı çözüm olur. (Ö6).

Çok kültürlü bir toplumda yaşıyoruz. Farklılıkların bizim zenginliğimiz olduğunu çocuklara yansıtılabilmeliyiz.

Sosyal yardımlaşma kurumlarının aktif çalışması.(Ö14).

Derslerine giren öğretmenler farkındalık konusunda hassas olmalıdır. Suriyeli çocuklara pozitif ayırimcilik yaparken aşırıya kaçmamalı. Diğer çocukların tepkisini çekmemeli (Ö10).

Okul öncesi dönemde oryantasyon uygulamaları ile okul sürecinde hangi olumsuz durumlar ile karşılaşılacak onlara bakılmalı ona göre bir plan ve çözüm süreci başlatılmalıdır. Veli ile işbirliği yapılabilir. (Ö12).

Öncelikle dil konusundaki problemler çözülüp okulda arkadaşlık ortamının oluşturulup güçlendirilerek akademik başarı rehber öğretmenlerinin rehberliğinde takip edilmelidir.(Ö13).

Öğretmen-veli-öğrenci işbirliği daha da önem verilerek koordine edilebilir. (Ö15).

Özellikle dil problemini çözmek savaş sonrası yaşanan travmaların önüne geçmek için psikolog eşliğinde destek ve toplum kurallarını tanıtıcı oryantasyon çalışmaları. (Ö6).

Her okulda Suriyeli öğrenciler için ayrı bir psikolojik danışman ve rehber öğretmen bulunmalı. Bu öğrencilerin sorunlarına empatiyle ve yakından ilgilenilmeli. Ayrıca bu öğrencilerin dil konusundaki eksikliklerini gidermek için hem Arapça 'ya hem Türkçe 'ye hakim eğiticiler gönderilmeli. Yerli öğrencilerle sorun yaşamamaları için yerli öğrencilerin onları küçümseyecek davranışlardan kaçınmalarını sağlayacak eğitimler ve davranışlar geliştirilmeli. Ayrıca Suriyeli çocukların ailelerine de dil eğitimi verilip çocukların evde de Türkçe konuşabileceği ve kendini daha rahat ifade edeceği ortamlar oluşturulmalı.(Ö19).

Sonuç olarak öğrencilerin kendi ana dilinde eğitim almasının, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlerle desteklenmesinin, sosyo-kültürel uyumu olumlu yönde etkilediği Suriyeli öğrencilerin okula bu sayede daha iyi adapte olabilecekleri ifade edilebilir. Buna karşın kültürel farklılıkların okullarda uyumu etkileyen bir etmen olduğu göz önünde bulundurulduğunda Suriyeli öğrencilerin oryantasyon çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda kamu okullarında okuyan Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik öğretmen görüşleri incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Bulgular sonucunda öğretmenler Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunda birçok faktörün etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu faktörlerin birbirleriyle ilişkili olduğu ve birbirlerini etkilediğini belirtmişlerdir. Ancak bütün bu değerlendirmelerde en önemli faktörlerin dil engeli ve kültür farklılıkları olduğu görülmüştür. Farklı araştırmalarda öğrencilerin Türkiye’de karşılaştığı ilk ve en temel problemin dil ve kültür farklılıkları sorunları olduğuna dikkat çekilmiştir (Levent ve Çayak, 2011). Taştan ve Çelik (2017) Suriyeli bireylerin, Arapça’yı unutma kaygısıyla Türkçe’yi günlük hayatta kullanmaya mesafeli yaklaşıklarını belirtmektedir. Beiser ve Hou (2001) sığınmacıların dil öğrenme becerilerinin önündeki en büyük engellerden birisinin henüz etkisini atlatamadıkları stres, kaygı ve benzeri duygular olduğunu ifade etmektedir. Bu da söz konusu problemin çözümünü daha da zorlaştırıcı bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Türkçeyi yeterince bilmeyen ve kullanamayan Suriyeli öğrenciler, akademik yeterliliklerini etkin biçimde ortaya koymakta da zorlanmaktadır. Bundan dolayı söz konusu öğrenciler, zaman zaman yaş seviyelerine uygun olmayan sınıflara yerleştirilme riskiyle de karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu durum da öğrencinin sosyo-kültürel uyumunu zorlaştırıcı bir etken olarak değerlendirilebilir. Görüldüğü gibi dil ve kültür farklılıkları çok boyutlu olarak sosyo-kültürel uyum sürecini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Dil problemi yaşayan Suriyeli öğrenciler, akademik yeterliliklerini etkin biçimde ortaya koymakta da zorlanmaktadır. Bu durum da öğrencinin okula ilgisizliğini artırıcı bir etken olarak değerlendirilebilir (Sarıtaş ve ark., 2016).

Araştırmada dikkat çeken bir diğer husus “Kendi ana dillerinde eğitim almaları, öğretmen veli işbirliği sağlanması, oryantasyon çalışmalarının yapılması ve rehberlik hizmetinin aktif dahil edilmesi” Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumuna olumlu yönde etki etmesidir. Demirtaş-Zorbaz (2016) çalışmalarında öğrencilerin kendi ana dilinde eğitim almasını sosyo kültürel uyumları açısından olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Alan yazında bu sonucu destekleyen farklı araştırmalar da mevcuttur.

Elde edilen bulgulara göre kendi ana dilinde eğitim alması, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlerle desteklenmesi, olumlu tutum beslemesi, öğretmen veli işbirliği sağlanması, oryantasyon çalışmalarının yapılması, özel programlar hazırlanarak ders verilmesi ve rehberlik hizmetinin aktif dahil edilmesi Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarında ve kaynaşmalarında önemli bir etkiye sahiptir. Atalı (2018), Suriyeli öğrencilerin sosyalleşmesi ve uyum sürecinde ulusal kurumlar tarafından düzenlenen sportif faaliyetlerin önemine değinmiştir. Makarova ve Herzog (2014), İsviçre’de yaşamakta olan 454 göçmen üzerinde sporun kültürler arası ilişki ve kaynaşmaya etkisini incelemiştir. Söz konusu araştırmada spor kulüplerinde farklı alanlarda spor yapan göçmenlerin İsviçreli akranlarıyla daha fazla etkileşime girdiği ifade edilmektedir. Özsarı, Fişekçioğlu ve Altın (2017) da, Suriyeli öğrencilerin genel olarak gençlik merkezlerinde verilen hizmetlerden memnun olduklarına ve bu organizasyonların onların sosyalleşmesine anlamlı katkı sağladığına dikkat çekmektedir.

Genel olarak çalışma bulguları değerlendirildiğinde, Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlerinin sosyal yaşam normlarının farklı olması, dil farklılıkları, kültürel çatışma, ekonomik yetersizlik, akran zorbalığı, hayata bakış farklılıkları ve öğretmen yetersizliği gibi faktörlerden etkilendiği görülmektedir. Özellikle öğretmenler dil ve kültürel farklılıklar gibi problem olan hususları aşmak için yoğun gayret göstermektelerse de hala sorunun çözümüne ilişkin alınması gereken önlemlerin olduğu görülmektedir.

Öneriler;

- Suriyeli öğrencilere oryantasyon seminerleri verilmelidir.
- Suriyeli öğrencilerin dil sorunlarının giderilmesine yönelik gerekli kurslar açılmalıdır.

- Okullarda gerçekleştirilen sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere Suriyeli sığınmacı öğrencilerin katılımları desteklenmelidir.
- Okul ve sınıflarda Suriyeli öğrencilerin yoğunluğu azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Suriyeli öğrenci yoğunluğu yüksek olan okullara Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ek ödenek gönderilmelidir.

KAYNAKÇA

- Beiser, M., ve Hou, F. (2001). Language acquisition, unemployment and depressive disorder among Southeast Asian refugees: a 10-year study. *Social science ve medicine*, 53 (10), 1321-1334.
- Bircan, T. ve Sunata, U. (2015). Educatinal assesment of Syrian refugees in Turkey. *Migration Letters*, 12(3), 226-237
- BMMYK (2020). Türkiye'deki mülteciler ve sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>.
- Demirtaş-Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: bir model testi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Elma, F., & Şahin, A. (2015). Suriye'den Türkiye'ye göç ve açığa çıkan temel sorun alanları. In Turkish migration conference 2015 selected proceedings (pp. 430- 439).
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Düzensiz göç hakkında.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Geçici korumamız altındaki Suriyeliler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> (Erşim Tarihi: 01.06.2022)
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Geçici korumamız altındaki Suriyeliler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler>(Erşim Tarihi: 12.05.2022)
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). İstatistikler. <https://www.goc.gov.tr/gecicikoruma5638> (Erşim Tarihi: 10.05.2022)
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Kitleselel akınlar. <https://www.goc.gov.tr/kitleselelakinlar> (Erşim Tarihi: 10.05.2022)
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Şartlı mülteci. <https://www.goc.gov.tr/sartli-multeci> (Erşim Tarihi: 17.06.2022)
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Şartlı mülteci. <https://www.goc.gov.tr/sartli-multeci>, (Erşim Tarihi: 09.05.2022)
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Geçici Koruma. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma>, (Erşim Tarihi: 11.05.2022)
- Göç Terimleri Sözlüğü. IOM Uluslararası Göç Örgütü Yayınları. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndediton.pdf, (Erşim Tarihi: 10.05.2022)
- Göç Terimleri Sözlüğü. IOM Uluslararası Göç Örgütü Yayınları. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndediton.pdf, (Erşim Tarihi: 15.05.2022)
- Kağnıcı, D.Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online Dergisi*, 16(4), 1768-1776

- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiyedeki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.
- Mülteciler Derneği (2022). Türkiye'deki Suriyeli sayısı. <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişme*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Sağır, Z. (2018). Suriyeli kadın mültecilerde kültürel uyum, ruh sağlığı ve din. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (1), 208-229.
- Saygın, S., & Hasta, D. (2018). Göç, kültürleşme ve uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 302-323.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 267-305.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: güçlükler ve öneriler*. [Çevrim-İçi: http://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/Suriye_Rapor_TUKCE.pdf, (Erşim Tarihi: 10.05.2022)]
- TDK (2020). Mülteci. <https://sozluk.gov.tr>.
- Tunca, H. Ö. (2018). Suriye'den Türkiye'ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 47-68.
- Türkiye Göç Raporu (2022). <https://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/351>(Erşim Tarihi: 13.03.2022)